

กระบวนการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนผ่านเพลงฉ่อย*

Democracy Learning Management Process for Youth, Using Choi

ณัฐกิตติ์ เขียวทอง**

Nattakit Keawthong***

บทความนี้

Received

13 กันยายน 2564

Revised

28 ตุลาคม 2564

Accepted

3 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประชาธิปไตย และ 2) เพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในเรื่องประชาธิปไตย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการศึกษาข้อมูลเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ครูผู้สอนสังคมศึกษา 2) นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และระยะที่ 2 การ สร้างและทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ 1) ครูผู้สอนเพลงพื้นบ้านใน สถานศึกษา 2) ศิลปินเพลงพื้นบ้าน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา 5) ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชารัฐศาสตร์ 6) นักจัดกิจกรรมทางการเมือง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และสังเกต ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป โดยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพล (ดำรงประชาสรรค์) จำนวน 42 คน และเก็บข้อมูลหลังการทดลองใช้ด้วยการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ประชาธิปไตย” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*** Graduate student of Master of Education Program in Social Studies, Faculty of Education, Naresuan University.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม 2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4) ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 5) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 6) แบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย พบว่ามีประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ดังนี้ 1) ครูเน้นสอนแบบบรรยายและเป็นผู้นำในการสอน 2) ผู้เรียนเป็นผู้ตามเสมอไม่ได้แสดงความคิดเห็น 3) เนื้อหามากและไม่จำเป็น 4) ขาดการจัด กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม 5) สื่อการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลายเน้นใบงานเป็นหลัก

2. ผลการสร้างและทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในเรื่อง ประชาธิปไตย พบว่า จากสภาพปัญหาปัจจุบันของการสอน เรื่องประชาธิปไตยและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ดังนี้ 1) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานและแสดงความคิดเห็น 2) ผู้เรียนรู้และเข้าใจความหมายของหลักการประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน 3) ผู้เรียนสามารถสร้างชิ้นงานในการนำเสนอโดยใช้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่าน เพลงฉ่อยได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างสรรค์ 4) ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเรื่องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, การบูรณาการการเรียนรู้, ประชาธิปไตย, ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย)

Abstract

The research aimed to 1) study and analyze the current situation of learning management about democracy and 2) create creative learning management by integrating arts and culture of folk songs (Choi) that are about democracy. It is qualitative research, and it was divided into 2 phases. The first phase was to study and analyze the current situation of learning management about democracy, gather information from interviews. The key informants were 1) social studies teachers 2) ninth grade students. The second phase was to create and do the experiment of creating creative learning management,

gather information from interviews. The key informants were 1) folk song teachers 2) folk song artists 3) experts in folk song 4) experts in social science teaching 5) experts in study fields related to politics 6) political activists. The data was analyzed using qualitative analysis with analytic induction and divided the result accordingly to topics then validated by triangulation method. The creative learning management was used in a target group which were 42 ninth-grade students from Watthaichumpol municipality school. The information after the experiment was collected using

The research instruments were 1) in-depth interview and focus group 2) non-Participant Observation 3) participant observation 4) draft of creative learning management 5) plans for creative learning 6) democracy learning assessment.

The result were found that

1) The results of the current situation of learning management about democracy were found that 1) teachers focused on teaching in a narrative style and being a guiding force in teaching. 2. The students were listeners and followed only the instructions.. 3. There were a lot of unnecessary contents. 4) There were no activities in which students participated. 5. Teachers' teaching media were not varied.

2) The result of creating and doing experiment of creative learning management by integrating arts and culture of folk songs (Choi) that are about democracy was found that, after facing problems of current teaching methods and interviewed experts to make a draft of the learning management and use it on target group, students had gained many as follow 1) students participated in working process and gave opinions 2) they understood the basic concept of democracy 3) they created presentation using knowledge about democracy learned from Choi with creativity and tangibility 4) student seemed interested in learning more about democracy.

Keywords: creative learning management process, learning integration, democracy, art and culture of folk songs (Choi)

บทนำ

ประเทศไทยมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เด็กและเยาวชนไทยต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในหลักการของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หัวใจของประชาธิปไตยเป็นแบบการปกครองที่ถ่อมตีปวงชนเป็นใหญ่ ส่วนคำว่าระบอบหมายถึง แบบอย่าง ธรรมเนียมระเบียบการปกครอง ดังนั้น คำว่าระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่า แบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถ่อมตีปวงชนเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 656) ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า Demos หมายถึงประชาชน กับ Kratien หมายถึง การปกครอง ดังนั้นประชาธิปไตย หรือ Democracy จึงหมายถึงการปกครองโดยประชาชน อำนาจอสูดสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน และรัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้ ก็ต่อเมื่อประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่ารัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองตามอุดมการณ์สากล ที่ผู้นำประเทศได้รับอำนาจและความชอบธรรมในการบริหารประเทศจากประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยตรง บนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน ผ่านการกระจายอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่าง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของผู้ปกครองประเทศ (รณชัย โตสมภาค, 2560, ออนไลน์)

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานนับได้ว่าเป็นหน่วยเล็กๆ ของสังคมที่มีความสำคัญในการนำนโยบายต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริง โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ที่จะผลักดัน สนับสนุน และส่งเสริมในการวางรากฐานวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนักเรียน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งการที่ครูมีความตระหนักและเห็นความสำคัญ ความจำเป็นเรื่องประชาธิปไตยและมีการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ และการเรียนการสอน ที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดพฤติกรรมประชาธิปไตย ก็จะทำให้นักเรียนเกิดมีพฤติกรรมประชาธิปไตยได้ (ไยอนงค์ ทิมสุวรรณ, 2558, น. 3) ในวิชาสังคมศึกษาสาระหน้าที่พลเมืองนั้นให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในเรื่องประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก เนื่องจากหลักการของประชาธิปไตยเป็นหลักการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่จะช่วยส่งเสริมให้เยาวชนสามารถมีความรู้และเข้าใจในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของตนเองเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ โดยระบุว่าผู้เรียนต้องเข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 132) แต่ปัจจุบันการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเรื่องประชาธิปไตย ผู้สอนส่วนใหญ่มักสอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหนังสือ ขาดเทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ๆ คุณภาพการสอนและการวัดผลประเมินผลก็ไม่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนเน้นแต่การสอบวัดแค่ความรู้ความจำเท่านั้น เพราะการเรียนการสอนที่ล้าหลัง การสอนแบบเล่าเนื้อหา ไม่อาจพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพได้ (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และ วรวรรณ นิमितพงษ์กุล, 2562, น. 16-28) เพราะฉะนั้นการสอนจึงต้องอาศัยการบูรณาการกับสาระอื่นๆ หรือศาสตร์อื่น ที่เชื่อมโยงความรู้ความคิดรวบยอดหรือทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำเนื้อหาที่เรียนให้ได้ และทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนานยิ่งขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนสนใจเรียน อยากที่จะเรียนรู้ในวิชาดังกล่าว การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระทั้งหลายเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ที่สัมพันธ์กันและต่อเนื่องกับประสบการณ์ตรง สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อีกด้วย (สิริพัชร เจริญวโรจน์, 2546, น. 25)

รูปแบบของการบูรณาการเพื่อการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่การสอนแบบเชื่อมโยงข้ามวิชา (Trans Disciplinary) คือ การสอนที่ผู้สอนต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยพิจารณากำหนดหัวข้อที่เป็นปัญหาสำคัญในชีวิตและสังคมที่ผู้เรียนควรศึกษาและจำเป็นต้องช่วยกันแก้ไข ผู้เรียนและผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ร่วมกันโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนรู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนสอนทักษะที่จำเป็น ชี้แนะประเด็นปัญหาแนวทางการศึกษาค้นคว้า การนำเสนอในรูปแบบต่างๆ จัดบรรยากาศ หนังสือ เอกสารประกอบการศึกษา สื่อ และให้คำแนะนำปรึกษาหารือ ให้อิสระในการวางแผนงานการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน ให้ผู้เรียนคิดและทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง แต่อยู่ในขอบข่ายที่กำหนด การสอนบูรณาการแบบนี้ ผู้เรียนจะพบความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2560, น. 155) ผู้วิจัยจึงนำเอาแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงและสื่อพื้นบ้านมาบูรณาการการสอนกับเรื่องประชาธิปไตย ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีขึ้น การใช้เพลงประกอบการสอนเป็นวิธีสอนที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในวิชานั้นๆ เป็นสื่อที่สอดคล้องกับความสนใจสร้างบรรยากาศในการเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว จดจำเนื้อหาได้แม่นยำ สนุกสนานเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย (ศรีอัมพร ประทุมพันธ์, 2549, น. 11) ซึ่งเพลงฉ่อยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและควรค่าต่อการอนุรักษ์และ

สืบสานให้กับเยาวชนผ่านการบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ เพลงฉ่อยเป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมมากที่สุด ในบรรดาเพลงพื้นบ้านภาคกลางทั้งหลายและมีผู้นำมาใช้เป็นสื่อการนำเสนอมาจนถึงปัจจุบันและเป็นที่รู้จักของคนจำนวนมาก เช่น รายการคุณพระช่วย รายการจำเริญหน้าจ่อ รายการมาสเตอร์คีย์เวทีแจ้งเกิด รายการ JOOX THAILAND MUSIC AWARDS 2018 เป็นต้น ก็เพราะเพลงฉ่อยมีโครงสร้างที่ไม่สลับซับซ้อนอีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อร้องตามบริบทที่เกิดขึ้นได้ เพลงฉ่อยไม่มีเนื้อร้องที่ตายตัว อาจขยายหรือตัดทอนลงได้ การใช้ถ้อยคำสำนวนเปรียบเทียบง่ายๆ เสริมในคำร้องอีกทั้งคำร้องทำนองดั้งเดิมก็ยังสนุกสนาน ทำให้ง่ายและสะดวกต่อการจดจำ (เอนก นาวิกมูล, 2550, น. 538) ด้วยคุณสมบัตินี้เองผู้วิจัยจึงนำเพลงฉ่อยมาเป็นเครื่องมือบูรณาการการเรียนรู้ในวิชาสังคมเรื่องประชาธิปไตย สร้างเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนผ่านเพลงฉ่อย เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งได้ร่วมคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความรู้ นำเสนอข้อคิดเห็น และออกแบบผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง สามารถสรุปบทเรียนเรื่องประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อยได้อย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความเป็นประชาธิปไตยผ่านกระบวนการนี้ด้วย และสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนในวิชาสังคมเรื่องประชาธิปไตยในปัจจุบันได้ โดยครูจะต้องสอนเนื้อหาในเรื่องประชาธิปไตยด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายก่อน และใช้ทำนองเพลงฉ่อยเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการเรียนรู้การแต่งเพลง ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ตามความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่จะสามารถต่อยอดออกไปได้ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปบทเรียนในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อยได้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้

ความจำ ความเข้าใจ ในเรื่องประชาธิปไตยมากขึ้น สามารถประยุกต์ใช้เนื้อหาประชาธิปไตยผ่านเพลงน้อยได้อย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน และที่สำคัญผู้เรียนจะเข้าใจหลักการการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานประชาธิปไตยและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่องประชาธิปไตย
2. เพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงน้อย) ในเรื่องประชาธิปไตย

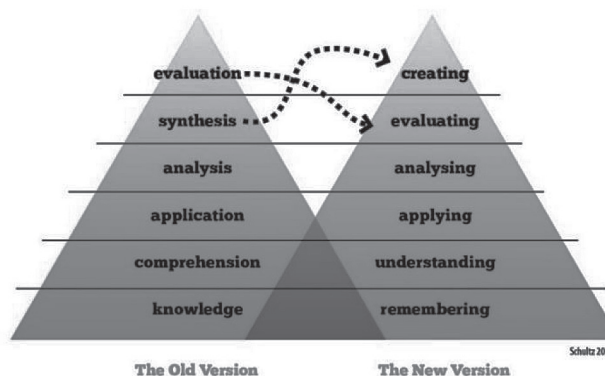
ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดระดับขั้นของเป้าหมายการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม (Bloom, 1994, pp. 1-8) การจัดระดับขั้นของเป้าหมายการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับในกลุ่มนักวิชาการด้านการศึกษามากที่สุดคือแนวคิดของ เบนจามิน บลูม และคณะ ที่ตีพิมพ์และ

เผยแพร่แนวคิดนี้ในหนังสือ “Taxonomy of Educational objective” (Bloom, Engelhart, Furst, Hill, & Krathwohl, 1956, p. 15) โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้คิด ด้านเจตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1995 - 2000 นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวคิด Taxonomy of Educational objective (Krathwohl, 2002, pp. 212-218) ให้เหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้จริงมากขึ้น โดยเปลี่ยนแปลงขั้นตอนลำดับขั้นในด้านการรู้คิด (Cognitive Domain) ที่เน้นการพัฒนาสมองและสติปัญญาของผู้เรียน สำคัญในขั้นสูงสุดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ทั้งหมดไปบูรณาการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คือเปลี่ยนขั้นประเมินค่า เปลี่ยนเป็น ขั้นริเริ่มสร้างสรรค์ (Create) (Anderson, et al., 2001, p. 16) หมายถึง การนำสิ่งต่างๆ มาประกอบขึ้นใหม่ ทำให้รูปแบบเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยบูรณาการสิ่งต่างๆ เช่น โครงสร้าง แบบแผนพฤติกรรม กระบวนการทำงาน นำมารวมกันตามลักษณะความสอดคล้องของความรู้ นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำความรู้เดิมมาจัดระบบความคิดเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ในด้านแบบแผนหรือโครงสร้างของชุดความรู้ ทำให้ได้ชุดความรู้ใหม่ได้แผนงานที่แตกต่างไปจากเดิม หรืออาจจะได้ผลผลิตใหม่ (ประจักษ์ ปฏิทัศน์, 2562, น. 85-90)

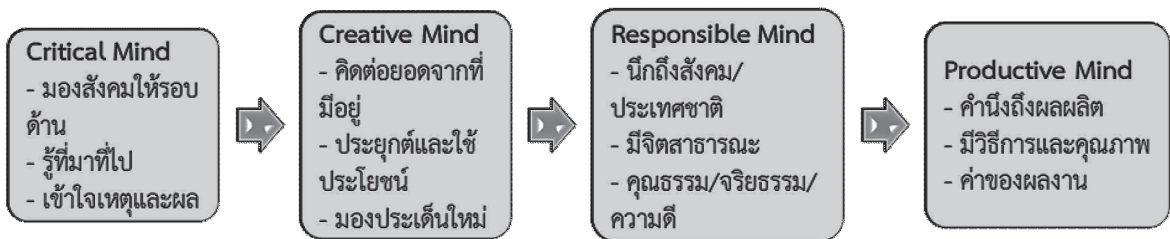
ภาพที่ 1 การปรับปรุงแนวคิดของ Benjamin Bloom ด้านการรู้คิด (Cognitive Domain)

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ การศึกษาเชิงผลิตภาพและสร้างสรรค์ประกอบไปด้วยแนวคิด Critical, Creative, Product และ Responsible สร้างเป็น CCPR Model ในความหมายของการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2560, น. 11) การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการคิดผลิตภาพในสถานศึกษาถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยสร้างรากฐาน

จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถมีความคิดสร้างสรรค์และผลิตผลงานเป็นของตัวเองได้ การวิจัยเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในเรื่อง ประชาธิปไตย ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้เรื่องประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 คุณลักษณะผู้เรียนแบบ CCPR Model

ที่มา : ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2560, น. 13

2. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนรู้เรื่อง ประชาธิปไตย

เนื้อหาสาระของวิชาสังคมมีความเด่นชัดในเรื่องการบูรณาการและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลายองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาสนา หน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เป็นต้น โดยการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดี คิดเป็นแก้ปัญหาได้ (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561, น. 67) โดยเฉพาะในเรื่องของประชาธิปไตยซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐานที่นักเรียนควรรู้และนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องที่จำเป็นที่ครูผู้สอนจะหากระบวนการบางอย่างที่สามารถบูรณาการการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม เพื่อมาพัฒนาความรู้เรื่องประชาธิปไตยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบของการบูรณาการเพื่อการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่การสอนแบบเชื่อมโยงข้ามวิชา (Trans Disciplinary) คือ การสอนที่นำเพลงฉ่อยมาบูรณาการ

กับเรื่อง ประชาธิปไตย โดยครูเป็นผู้สร้างแนวทางและขอบเขตของการเรียนการสอนไว้คร่าวๆ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ครูมีหน้าที่คอยให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมาย คือ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น สนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้จะเน้นให้ผู้เรียนได้ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แสดงความคิดเห็น และสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นองค์ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อยร่วมกัน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องการเมืองมีส่วนร่วมซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยในกระบวนการนี้

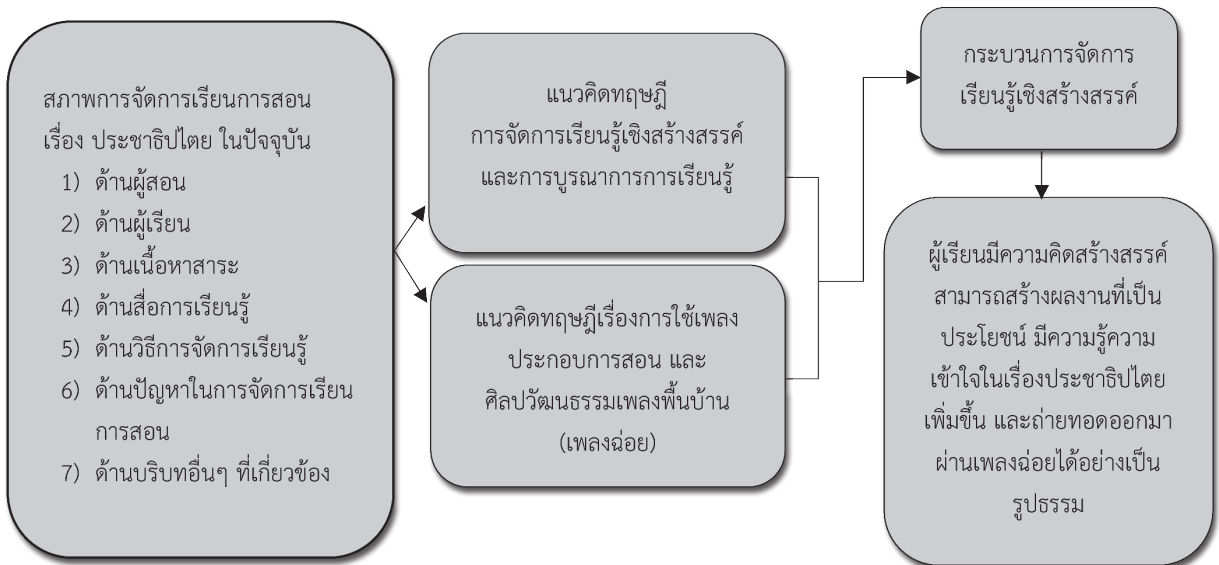
3. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลง และศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย)

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ (2550, น. 29) ได้กล่าวว่า การนำเพลงมา ใช้ทำกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้

บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียน และเพื่อสรุปบทเรียนให้นักเรียนได้จดจำเนื้อหา ช่วยทำให้บทเรียนที่ยากดูง่ายขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการนำเพลง และดนตรีมาสู่วงการศึกษาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ เป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้นักเรียนชอบ สนุกสนาน ได้รับความรู้ และมีความสนใจที่จะเรียนมากยิ่งขึ้น และพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ การนำเพลงมาประกอบการสอนนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และวัยของนักเรียน ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียน สนุกสนาน และได้รับความรู้ไปพร้อมกันด้วย (สังเวียน สฤตดิกุล,

2525, น. 384) ซึ่งเพลงที่ผู้วิจัยเลือก “เพลงฉ่อย” มาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการ เนื่องจากเป็นเพลงที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และสืบสาน อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับกว่าเพลงพื้นบ้านชนิดอื่น เป็นเพลงที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ สามารถแปลงเนื้อร้องได้หลายบริบท มีความยืดหยุ่นสูง ในปัจจุบันยังมีความนำมาใช้เป็นสื่อบูรณาการกับเรื่องการเมืองเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยโดยการแปลงเนื้อหาผ่านเพลงฉ่อยและสื่อสารไปยังคนดูได้อย่างเข้าใจและสนุกสนาน ด้วยคุณสมบัตินี้เองจึงเหมาะสมที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านเพลงฉ่อยอย่างเป็นรูปธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จาก 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 3 คน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์การสอนเรื่องประชาธิปไตย 2 ปีขึ้นไป และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 10 คน รวม

30 คน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกจากนักเรียนที่ได้เรียนเรื่องประชาธิปไตย จากพื้นที่ของ 3 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลก 2) โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนในจังหวัดสุโขทัย โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกจากโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่ในพื้นที่ที่ต่างกันเพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่อง ประชาธิปไตย ว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร และนำประเด็นปัญหาที่พบไปหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ปัญหาต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวทางการศึกษาเอกสาร (Documentary study) หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา
2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตย
3. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตพฤติกรรมของครูและนักเรียน และเหตุการณ์ต่างๆ ขณะทำกิจกรรมการเรียนการสอน
4. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้เข้าไปให้ข้อมูลความรู้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่างๆ โดยเข้าไปมีส่วนในการทำกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อนักเรียน ตามที่เลือกไว้จำนวน 30 คน และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเรื่อง ประชาธิปไตย 3 ท่าน จาก 3 โรงเรียน โดยแบ่งสัมภาษณ์วันละ 1 โรงเรียน โดยแจ้งนัดหมายล่วงหน้า
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลกับครูผู้สอนสังคม และสนทนากลุ่มกับนักเรียนแต่ละโรงเรียน ในประเด็นคำถามที่เตรียมไว้

ล่วงหน้าครอบคลุม 7 ประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 6) ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน 7) ด้านบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

3. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่องประชาธิปไตย เพื่อวิเคราะห์ และนำมาเสริมสร้างเครื่องมือเพื่อใช้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ในงานวิจัยนี้เพิ่มเติมต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยายซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนากลุ่ม และจดบันทึก เพื่อสรุปข้อเท็จจริงและนำเสนอต่อไปสามารถวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนได้ดังนี้ 1) ถอดเทปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด 2) ทำข้อสรุปชั่วคราว และการตัดทอนข้อมูล 3) เสนอข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ 4) สรุปข้อเท็จจริงและนำเสนอเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 การสร้างและทดลองใช้กระบวนการจัดเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

2.1 การสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ครูผู้สอนเพลงพื้นบ้านในสถานศึกษา 2 ท่าน, ศิลปินเพลงพื้นบ้าน 2 ท่าน, ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน 1 ท่าน, ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา 1 ท่าน, ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชารัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง 3 ท่าน, นักจัดกิจกรรมทาง

การเมือง 1 ท่าน โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง จากคุณสมบัติที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลง และศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย)

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

3. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กำหนดข้อคำถามที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบคำถามในประเด็นที่ครอบคลุม 7 ประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 6) ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน 7) ด้านบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดกรอบการสังเกตให้สอดคล้องกับประเด็นคำถามที่กำหนด

4. เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาให้ตรวจสอบแก้ไขให้เหมาะสมและนำไปใช้ต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยทำเป็นหนังสือขอความอนุเคราะห์ แนะนำตนเอง แจ้งถึงวัตถุประสงค์ถึงเรื่องที่ศึกษา และกระบวนการดำเนินการวิจัย

2. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายบุคคล ในประเด็น

คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าครอบคลุม 7 ประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยซึ่งจะเน้นเป็นกระบวนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ 5) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 6) ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน 7) ด้านบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้างต้น และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 มาทำการพิจารณาและดำเนินการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ประชาธิปไตย

4. ผู้วิจัยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. นำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยายซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก เพื่อสรุปข้อเท็จจริงและนำเสนอ

2.2 ทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพล (ดำรงประชาสรรค์) จำนวน 42 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

นักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้
เชิงสร้างสรรค์ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน
(เพลงฉ่อย) ในเรื่อง ประชาธิปไตย

2. แผนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดย
บูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน
(เพลงฉ่อย) ในเรื่อง ประชาธิปไตย

3. แนวคำถามในการสนทนากลุ่มกับนักเรียน
ที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

4. แบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

1.1. ศึกษาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาหลักสูตรแกนกลางการ
ศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2551 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง
แผนการสอน และนำผลของการศึกษาและวิเคราะห์
สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง
ประชาธิปไตย ในปัจจุบัน มาร่วมใช้ในการออกแบบ
แผนการจัดการเรียนรู้ด้วย

1.2. ศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการ
จัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การบูรณาการ
การเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เพลง
ประกอบการสอน

1.3. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเพลงเพลง
พื้นบ้าน ทั้งการร้อง การเล่น การแต่งเพลง จากหนังสือ
และสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาสร้างเนื้อหา

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ให้
สมบูรณ์

1.4. เลือกเนื้อหาจากการองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ในหัวข้อการอบรมเพื่อส่งเสริม
ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อนำ
มาปรับใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ มัธยมศึกษา
ปีที่ 3

1.5. สร้างกระบวนการบูรณาการการเรียนรู้
เชิงสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลง
ฉ่อย) กับ เรื่อง ประชาธิปไตย

1.6. นำข้อมูลที่ศึกษาจากทั้ง 2 ส่วนคือ
ประชาธิปไตย และศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน
(เพลงฉ่อย) นำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดย
แผนการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษาเรื่อง ประชาธิปไตย
10 คาบ และแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ศิลปวัฒนธรรม
เพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) และการบูรณาการ 8 คาบ
รวม 18 คาบ 6 สัปดาห์

1.7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้
กิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสม

2. ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และ
จุดประสงค์การเรียนรู้

2.2 ออกแบบกระบวนการเรียนรู้เชิง
สร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเนื้อหาเรื่องประชาธิปไตย
โดยการบูรณาการกับศิลปะเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย)
และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ
ที่เกี่ยวข้อง

2.3 กำหนดสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้

2.4 กำหนดสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้

2.5 กำหนดบทบาทของครูและนักเรียน

2.6 กำหนดเกณฑ์การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

3. แบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

3.1 สร้างแบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย เพื่อประเมินผลการเรียนรู้หลังจากเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบ และทำการปรับปรุงตามคำแนะนำ

3.2 จากนั้นนำแบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สันทนากลุ่มกับนักเรียนผู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยถามตามแนวข้อคำถามที่เตรียมไว้เพื่อสะท้อนผลจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

2. ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยโดยใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากการทำงานเป็นกลุ่มและการนำเสนอชิ้นงานเพลงฉ่อยประชาธิปไตย และรวบรวมผลการเรียนรู้ทั้งหมดเพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำภายหลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง โดยผู้วิจัยจะถอดเทปบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ของผู้ให้ข้อมูลเป็นประเด็นตามข้อมูล

ที่ปรากฏเพื่อให้ได้ประเด็นหลักจากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สองรอบ คือ

1) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 2) สัมภาษณ์ผู้เรียนหลังจากทดลองสอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

พบว่า ครูผู้สอนส่วนมากยังเน้นไปที่การบรรยายเป็นหลัก เน้นไปที่การสอนบรรยายตามหนังสือและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ค่อยมีการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ บรรยายภาคในชั้นเรียนก็ไม่เป็นประชาธิปไตย เด็กไม่ค่อยโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ครูทำตัวเป็นผู้นำทางการสอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ต้องเชื่อ ต้องฟัง ทำให้บทบาทของผู้เรียนเป็นผู้ตามเสมอ ไม่เอื้อให้นักเรียนได้คิด ได้ทำตามแนวทางของผู้เรียน อีกทั้งวิชาสังคม เรื่อง ประชาธิปไตยนั้นมีเนื้อหาที่มากสอนให้จำมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ขาดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายหรือเหมาะสมกับบทเรียนเน้นให้ทำใบงาน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและนำไปใช้ในการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ คือ ครูต้องลดการสอนแบบบรรยายลง ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แล้วเน้นการสอนให้ผู้เรียนได้คิดลงมือปฏิบัติ ให้เขาได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนมีฐานะเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแนะแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้เขาได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวผ่านเพลงฉ่อย เพื่อผลิตชิ้นงานที่ต่อยอดองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาประชาธิปไตยที่ได้เรียนรู้ออกมานำเสนอได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งครูเปิดโอกาสให้นำเสนอได้อย่างอิสระ โดยเป้าหมาย

ที่ผู้วิจัยคาดหวังคือ 1) นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาสาระ เรื่องประชาธิปไตย 2) นักเรียนได้ทักษะการบูรณาการ และตกตะกอนความรู้เรื่องประชาธิปไตย 3) นักเรียนได้ แสดงความคิดเห็นร่วมกันและออกแบบชิ้นงานอย่าง สร้างสรรค์ผ่านเพลงฉ่อย 4) นักเรียนมีความสนใจใน การเรียนเรื่องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 1 แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยจากสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ เรื่องประชาธิปไตย

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย	แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการ เรียนรู้เรื่อง ประชาธิปไตย	ผลการจัดการเรียนรู้ ที่คาดหวัง
1. ครูเน้นสอนแบบบรรยาย เป็นผู้ชี้ นำ ในการสอน	1. ครูต้องออกแบบกิจกรรมการสอน ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตามแนวคิดลำดับขั้นของการเรียนรู้ ของบลูม	1) นักเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาสาระ เรื่องประชาธิปไตย 2) นักเรียนได้ทักษะการบูรณาการและ ตกตะกอนความรู้เรื่องประชาธิปไตย 3) นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และออกแบบชิ้นงานอย่าง สร้างสรรค์ผ่านเพลงฉ่อย 4) นักเรียนมีความสนใจในการเรียน เรื่องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น
2. ผู้เรียนเป็นผู้ตามเสมอ ไม่ได้แสดง ความคิดเห็น	2. ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนรู้	
3. เนื้อหามากและไม่จำเป็น	3. คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมและ จำเป็นต่อผู้เรียนให้สามารถนำไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	
4. ขาดการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียน มีส่วนร่วม	4. ออกแบบกระบวนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม และได้ลงมือปฏิบัติและใช้ความคิด สร้างสรรค์	
5. สื่อการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย เน้นใบงานเป็นหลัก	5. ใช้เพลงฉ่อยเป็นเครื่องมือสื่อ ในการช่วยบูรณาการจัดการ เรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยเพื่อให้ นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิด สร้างสรรค์และสร้างชิ้นงาน	

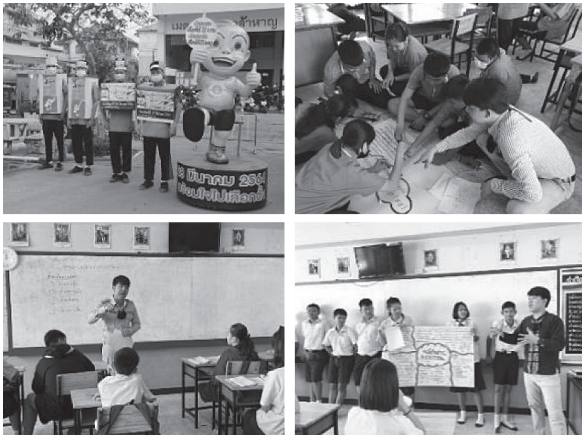
2. ผลการสร้างและทดลองใช้กระบวนการจัดการ เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในเรื่อง ประชาธิปไตย สามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น คือ

2.1 ผลจากการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ ได้เป็นร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งได้แนวทางมาจากการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมา วิเคราะห์ ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

• **ขั้นที่ 1 เรียนวิชาการ** จัดการเรียนการสอนในเรื่อง ประชาธิปไตย เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้ลงมือปฏิบัติ ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น แสดงบทบาทสมมติในกิจกรรมการเลือกตั้ง ร่วมกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้งท้องถิ่น เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นทางการเมืองอย่างอิสระ เป็นต้น

ภาพที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตย

• **ขั้นที่ 2 เรียนศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย)** สอนการแต่งเพลงฉ่อยเพื่อให้นักเรียนได้ใช้เป็นเครื่องมือในการสรุปบทเรียนและต่อยอดความคิดสร้างสรรค์

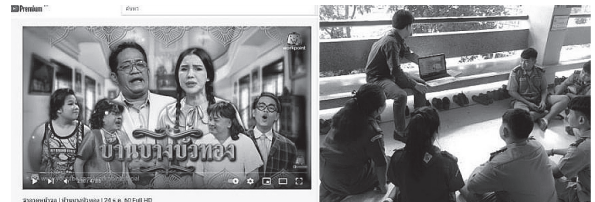
ภาพที่ 4 กิจกรรมการเรียนการสอนเพลงฉ่อย

• **ขั้นที่ 3 บูรณาการการเรียนรู้** โดยบูรณาการระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย และศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) เน้นยกตัวอย่างการใช้เพลงฉ่อยจากสื่อออนไลน์ที่มีการบูรณาการกับเนื้อหาต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ฉ่อยการละคร ฉ่อยถามตอบ ฉ่อยนักการเมืองหาเสียง ฉ่อยกับเพลงแร็ป เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียน

ได้นำเอาไปประยุกต์ใช้กับการสรุปบทเรียนเรื่อง ประชาธิปไตย

ภาพที่ 5 สอนบูรณาการเนื้อหาประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อย

• **ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์** นักเรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ได้เรียนมาตกผลึกความรู้เรื่องประชาธิปไตยแล้วนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์แต่งเป็นเพลงฉ่อยที่สอดแทรกเนื้อหาประชาธิปไตย ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดทักษะการคิด การวิเคราะห์ เพื่อนำความคิดสร้างสรรค์มาต่อยอดเพื่อสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม

ภาพที่ 6 ให้นักเรียนสรุปเนื้อหาประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อย

• **ขั้นที่ 5 นำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้** จัดเป็นกิจกรรม “ฉ่อยประชันทันโลก” โดยใช้เพลงฉ่อยเป็นพื้นฐานของการนำเสนอ แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการแสดงผลงานนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดผ่านเพลงฉ่อย ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา

สาระประชาธิปไตยของผู้เรียน ความสุขสนุกสนาน และ รอยยิ้มที่แสดงออกระหว่างการนำเสนอ

ภาพที่ 7 แต่ละกลุ่มนำเสนอตามหัวข้อต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย

• **ขั้นที่ 6 วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้**
โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ด้วยแบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย ที่จะช่วยวัดทั้ง ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน เช่น วัดจาก การสังเกตพฤติกรรม วัดจากการทำงานเป็นทีม วัดจาก ผลงานที่นำเสนอผลงาน วัดจากการตอบคำถาม เป็นต้น

ตารางที่ 2 แบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย

แบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย				
ด้าน	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		3	2	1
ความรู้	เข้าใจและนำเสนอเนื้อหาในผลงานได้อย่างถูกต้อง			
	สอดแทรกเนื้อหาสาระผ่านเพลงฉ่อยได้อย่างเข้าใจ			
	เข้าใจและสรุปทบทวนตามหลักฉันท์ลักษณะของเพลงฉ่อยได้อย่างถูกต้อง			
	เข้าใจเนื้อหาตามที่กลุ่มได้รับมอบหมาย			
รวม				
ทักษะ	มีส่วนร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม			
	สามารถสรุปเนื้อหาผ่านเพลงฉ่อยได้อย่างสร้างสรรค์			
	นำเสนอผลงานผ่านเพลงฉ่อยได้อย่างสร้างสรรค์			
	ใช้ภาษาในการแต่งเพลงฉ่อยได้อย่างสร้างสรรค์			
รวม				
คุณลักษณะ	มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมในห้องเรียน			
	มีความสุขสนุกสนานระหว่างทำกิจกรรมในห้องเรียน			
	มีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น			
	มีความจดจ่อกับสิ่งที่ผู้สอนนำเสนอ			
รวม				

2.2 ผลจากการทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จากการประเมินด้วยแบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความรู้ความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านความรู้ (Knowledge)** จากผลงานเพลงน้อยประชาธิปไตยที่นักเรียนได้แต่งเพื่อสรุปบทเรียนและนำเสนอ นั้น สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยมากขึ้น เนื่องจากการที่จะสรุปบทเรียนได้นั้นผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับเรื่องที่ได้เรียนมา และยังคงถ่ายทอดมาในรูปแบบของเพลงน้อยที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ต้องเข้าใจในพื้นฐานการแต่งเพลงน้อย และสามารถนำทั้งสองส่วนมาบูรณาการกันได้อย่างเป็นรูปธรรมทำให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยมากขึ้น

2) **ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice)** ได้ทักษะการทำงานกลุ่ม แสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สรุปเนื้อหาสาระผ่านเพลงน้อยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยได้อย่างเป็นรูปธรรม ถ่ายทอดผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมทั้งได้เรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มอื่นๆ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องประชาธิปไตยให้กับเยาวชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้เรียนยังได้ลงมือปฏิบัติ ได้ลองฝึกทดลองถูก ร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มอีกด้วย

3) **ด้านเจตคติหรือคุณลักษณะ (Attitude)** จากการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ผู้เรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้ ผู้เรียนมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย กล้าแสดงออก ทำให้การรับรู้ทางวิชาการในเรื่องประชาธิปไตยดีขึ้น เป็นส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยให้กับผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตารางที่ 3 ความสอดคล้องของแนวคิดการจัดการเรียนรู้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ของบลูม	ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	ผลการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
ขั้นที่ 1 ความรู้ความจำ จะสอนในลักษณะของการบรรยายเนื้อหาให้เห็นภาพรวมของเนื้อเรื่องที่สอนวลีหรือประโยคไหนมีความสำคัญก็จะให้ขีดเส้นใต้และจดจำอยู่กับสิ่งนั้น มีการอธิบายขยายความให้ความสำคัญกับสิ่งที่พูดเพื่อให้ผู้เรียนจดจำได้ดีและนาน เนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้ความจำ เช่น ความหมาย ความสำคัญของประชาธิปไตย จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โครงสร้างของเพลงน้อย	ขั้นที่ 1 เรียนวิชาการ ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบลูมในขั้นที่ 1-5 เรียนเนื้อหาประชาธิปไตย 5 เรื่อง 1. การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 2. กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น 3. การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย 4. บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	1) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานและแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ ของบลูม	ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์	ผลการจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์
ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ จะสอนโดยให้ผู้เรียนสรุปความรู้ลงฝั่งความคิดตามหัวข้อที่แต่ละกลุ่มนั้นได้รับ โดยให้นักเรียนนั้นสรุปประเด็นสำคัญของหัวข้อแล้วแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อทำความเข้าใจและเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ ให้ได้ เนื้อหาที่ต้องอาศัยความเข้าใจ เช่น สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพของประชาชนชาวไทย เนื้อหาสาระในบทเพลงฉ่อย ความหมายของเพลงที่จะสื่อสารออกมา	ขั้นที่ 2 เรียนศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบลูมในขั้นที่ 1-5 เรียนเนื้อหา 4 เรื่อง ดังนี้ 1. ประวัติความเป็นมาของเพลงฉ่อย 2. ลักษณะของเพลงฉ่อย 3. องค์ประกอบของการแต่งเพลง 4. องค์ประกอบของการเล่นเพลง	2) ผู้เรียนรู้และเข้าใจความหมายของหลักการประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
ขั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้ จะสอนโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันเชื่อมโยงให้เข้ากับเนื้อหาประชาธิปไตย และ ตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนลองแก้สถานการณ์ ฝึกให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหา หรือยกตัวอย่างสถานการณ์ผ่านการแต่งเพลงฉ่อยเพื่อสะท้อนประสบการณ์และความรู้ของนักเรียน เนื้อหาที่ต้องนำไปประยุกต์ใช้ เช่น การดำรงตนในสังคมประชาธิปไตยสามารถนำเนื้อหาจากบทเรียนมาสรุปและแต่งเป็นเพลงฉ่อยเพื่อสื่อสารออกไปให้คนฟังเข้าใจได้	ขั้นที่ 3 บูรณาการการเรียนรู้ ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบลูมในขั้นที่ 1-6 เน้นให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อยให้อย่างสร้างสรรค์ โดยยกตัวอย่างการบูรณาการเพลงฉ่อยกับเนื้อหาเรื่องต่างๆ ให้ผู้เรียนดูจากยูทูบและเป็นแนวทางให้กับผู้เรียนไปสร้างชิ้นงาน เช่น ฉ่อยเป็นละคร ฉ่อยพลเมืองดี ฉ่อยถามตอบ ฉ่อยกับเพลงแร็ป เป็นต้น	3) ผู้เรียนสามารถสร้างชิ้นงานในการนำเสนอโดยใช้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านเพลงฉ่อยได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างสรรค์
ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ ใช้กรณีศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย นำมาให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ แยกแยะประเด็นสำคัญของเนื้อหา สรุปออกมาว่ามีประเด็นที่น่าสนใจและเกี่ยวข้อง ในส่วนของเพลงฉ่อยก็ให้วิเคราะห์เนื้อหา ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ต้องนำเสนอ เพื่อกลั่นกรองเอาเฉพาะใจความสำคัญมาแต่งเป็นเพลงฉ่อยเพื่อถ่ายทอดในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบลูมในขั้นที่ 1-6 นักเรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ได้เรียนมาตกลึกความรู้เรื่องประชาธิปไตยแล้วนำมาประยุกต์และสร้างสรรค์แต่งเป็นเพลงฉ่อยที่สอดแทรกเนื้อหาประชาธิปไตย	4) ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเรื่องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ ของบลูม	ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์	ผลการจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์
ขั้นที่ 5 ประเมินค่า สอนโดยตั้งคำถามเชิงสร้างสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มได้เผชิญ และร่วมกันคิดแก้ปัญหาจะช่วยให้คิดและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม เช่น เรื่องการใช้ดุลยพินิจในการเลือกตั้ง ทำไมต้องเลือกตั้ง ถ้าไม่เลือกตั้งจะเกิดอะไรขึ้น ควรมีการเลือกตั้งหรือไม่ และในส่วนของเพลงฉ่อย ผู้เรียนต้องสามารถปรับปรุงแก้ไขการแต่งเพลงได้ มีการประเมินค่าของเนื้อหาว่าเหมาะสมหรือเกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือไม่อย่างไรแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้	ขั้นที่ 5 นำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในขั้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของบลูมในขั้นที่ 1-6 จัดเป็นกิจกรรม “ฉ่อยประชันทันโลก” โดยใช้เพลงฉ่อยเป็นพื้นฐานของการนำเสนอ แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการแสดงผลงานนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดผ่านเพลงฉ่อย ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระประชาธิปไตยของผู้เรียน ความสุข สนุกสนาน และรอยยิ้มที่แสดงออกระหว่างการนำเสนอ	
ขั้นที่ 6 คิดสร้างสรรค์ คือการที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้เรื่องเพลงฉ่อยและประชาธิปไตยมาบูรณาการและสร้างสรรค์ผลงานของตัวเองออกมาได้เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมผู้ฟัง เป็นการใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมามาประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่องประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น	ขั้นที่ 6 วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง ด้วยแบบประเมินผลการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือการวัดผลที่หลากหลายและรอบด้าน เช่น วัดจากการสังเกตพฤติกรรม วัดจากการทำงานเป็นทีม วัดจากผลงานที่นำเสนอ วัดจากการตอบคำถาม เป็นต้น	

สรุปผลการวิจัย

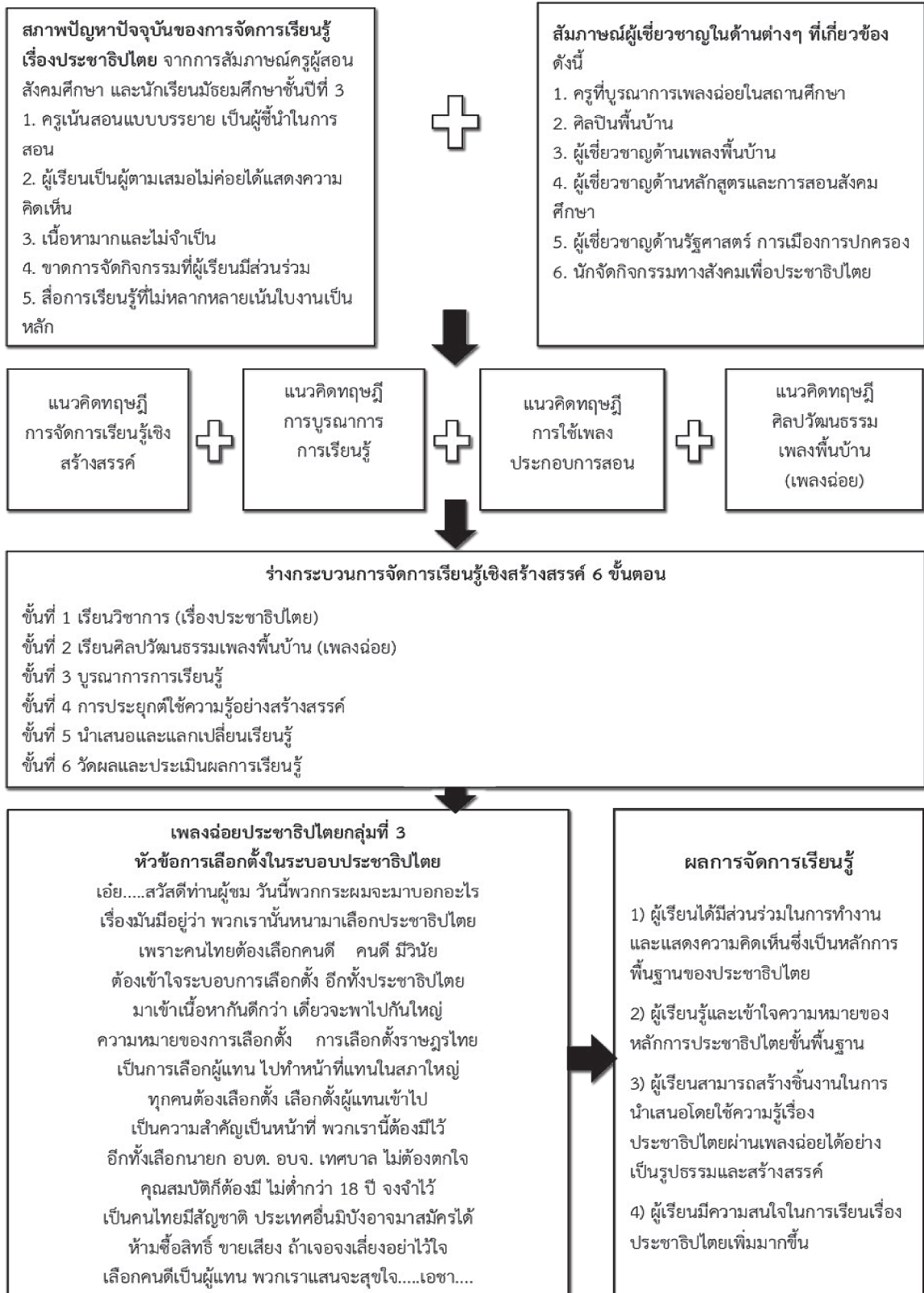
ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา เรื่องประชาธิปไตย พบว่า จากการเปรียบเทียบของทั้ง 3 โรงเรียนถึงแม้จะอยู่ต่างพื้นที่ต่างบริบท แต่ก็มีปัญหาและผลกระทบในด้านต่างๆ ที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1. ครูเน้นสอนแบบบรรยายเป็นผู้ชี้แนะในการสอน 2. ผู้เรียนเป็นผู้ตามเสมอไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น 3. เนื้อหามากและไม่จำเป็น 4. ขาดการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม 5. สื่อ

การเรียนรู้ที่ไม่หลากหลายเน้นใบงานเป็นหลัก ซึ่งทั้ง 5 ข้อนี้ เป็นการสรุปประเด็นปัญหาสำคัญจากสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยได้คิดหาแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยสร้างเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้เพลงฉ่อยในเรื่องประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอสรุปบทเรียนผ่านเพลงฉ่อย โดยผู้เรียนจะต้องใช้ฉันทลักษณ์ของเพลงฉ่อยเพื่อมาแต่งเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยในการนำเสนอ

ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประชาธิปไตยที่ถูกแทรกซึมอยู่ในการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้ อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานและน่าเรียนมากยิ่งขึ้น ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเพลงน้อยจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปบทเรียน และเนื้อเพลงที่คล้องจองกัน ทำให้เกิดความจำความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูที่บูรณาการเพลงน้อยในสถานศึกษา ศิลปินพื้นบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง นักจัดกิจกรรมทางการเมือง เพื่อนำข้อเสนอแนะมาสร้างเป็นร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นขั้นตอนต่างๆ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เรียนวิชาการ (เรื่องประชาธิปไตย) ขั้นที่ 2 เรียนศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงน้อย) ขั้นที่ 3 บูรณาการการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ขั้นที่ 5 นำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 6 วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) แนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 2) แนวคิดทฤษฎีการบูรณาการการเรียนรู้ 3) แนวคิดทฤษฎีการใช้เพลงประกอบการสอน 4) แนวคิดทฤษฎีศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงน้อย) มาเป็นกรอบ

ในการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพล (ดำรงประชาสรรค์) จำนวน 42 คน ซึ่งผลการทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงน้อย) ในวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ประชาธิปไตย พบว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ทักษะการมีส่วนร่วมในการทำงาน ได้แสดงความคิดเห็น ระดมความคิดของแต่ละคน เพื่อร่วมกันสรุปบทเรียนเรื่องประชาธิปไตยตามหัวข้อที่แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายผ่านเพลงน้อยได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้หลักการประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้ สะท้อนถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปัญหาปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยที่ได้เก็บรวบรวมและวิเคราะห์มา ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปเปรียบเทียบกับผู้เรียนที่ผ่านการเรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ทำให้เห็นว่าผู้เรียนมีทักษะที่พัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานและแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย 2) ผู้เรียนรู้และเข้าใจความหมายของหลักการประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน 3) ผู้เรียนสามารถสร้างชิ้นงานในการนำเสนอโดยใช้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านเพลงน้อยได้อย่างเป็นรูปธรรมและสร้างสรรค์ 4) ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเรื่องประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 8 แผนภาพสรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย พบว่ายังมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นไปที่การบรรยายมากกว่าการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ไม่ค่อยมีการบูรณาการกับสาระอื่นๆ มากนัก การใช้สื่อการสอนยังไม่หลากหลายและเน้นให้นักเรียนทำใบงาน ผู้เรียนยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ฟังและทำตามที่ผู้สอนบอกเท่านั้น การวัดผลประเมินผลก็ไม่มีประสิทธิภาพเพราะเน้นการวัดผลจากแบบทดสอบเพียงอย่างเดียว ไม่วัดโดยรอบด้านและหลากหลาย เอกสารงานของครูเองที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากการสอนก็มีจำนวนมากอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ณิ จาปาทอง (2560, น. 6) เรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ กล่าวว่า ครูมักจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลัก โดยเน้นวิธีสอนแบบบรรยาย และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการยังทำได้น้อย และมักวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้มากกว่าทักษะการคิด อีกทั้งครูมีภาระงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนจำนวนมากเกินไป จนทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ และจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้ไม่ครบถ้วนทั่วถึง รวมทั้งไม่มีเวลาเพียงพอในการเตรียมการเรียนการสอนจึงเน้นการใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นหลัก และสอดคล้องกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2560, น. 8-9) ที่ระบุว่าจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นมักจะใช้วิธีการบรรยายความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงของสาระการเรียนรู้ ทั้ง 5 สาระมากกว่าการให้นักเรียนได้สรุปองค์ความรู้เชิงมโนทัศน์และหลักการของแต่ละสาระการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใน

การบรรยายเนื้อหาของผู้สอนส่วนใหญ่มักใช้แบบเรียนหรือหนังสือเรียนเป็นสื่อการสอน ซึ่งแบบเรียนก็มักจะเสนอความรู้ที่เป็นเนื้อหาเช่นกัน การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบรรยายเนื้อหาสาระดังกล่าวจึงไม่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง หลักสูตรของสังคมศึกษาในปัจจุบันมีตัวชี้วัดที่มากมาย ซึ่งบางอย่างก็ไม่จำเป็นมากนัก ซึ่งกระทรวงควรทบทวนและปรับหลักสูตรสังคมโดยเฉพาะในเรื่องของประชาธิปไตยซึ่งเน้นให้จำเนื้อหาต่างๆ มากจนเกินไป ควรเน้นในเรื่องการนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงให้ได้มากกว่าสอดคล้องกับ ดร.ณิ จาปาทอง (2560, น. 7) ที่พบว่าหลักสูตรยังมีจุดอ่อน โดยครูและศึกษานิเทศก์เห็นว่าหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา มีตัวชี้วัดจำนวนมาก และเนื้อหากว้างและแน่น ทั้งยังซ้ำซ้อน โดยเฉพาะสาระศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง ครูส่วนใหญ่ยังสอนที่เน้นการบรรยายเนื้อหามากกว่ากระบวนการ ซึ่งอาจไม่บรรลุตัวชี้วัดที่กำหนดว่าผู้เรียนต้องรู้อะไรและทำอะไรได้

ผลการสร้างและทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในเรื่องประชาธิปไตย พบว่าจากการศึกษาการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงฉ่อย) ในเรื่อง ประชาธิปไตย จนได้ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 6 ขั้นตอนนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson, et al. (2001, p. 16) และ Krathwont (2002, pp. 212-218) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ปรับปรุงใหม่ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ในด้านการพัฒนาการรู้คิดหรือพุทธิสัย (Cognitive Domain) โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถจากขั้นความรู้ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า ไปจนถึงจุดสูงสุดคือการสร้างสรรค์ ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้

เชิงสร้างสรรค์นี้ ผู้สอนใช้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นเป็นตอนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้เรื่องประชาธิปไตยและเพลงน้อยมาบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ความจำไปจนถึงคิดสร้างสรรค์ผ่านเพลงน้อยจนเป็นผลงานได้ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2560, น. 11) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และและผลิตผลงานเป็นของตนเองได้ ซึ่งจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยสร้างรากฐานจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

ผลจากการทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยบูรณาการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้าน (เพลงน้อย) ในเรื่องประชาธิปไตยนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย รู้และเข้าใจสิทธิบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ต้องปฏิบัติต่อสังคม ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานและแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อต่างๆ ที่เรียน คือ

1. การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
2. กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น
3. การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
4. บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยผู้เรียนสามารถแสดงความรู้สึกรู้สึกคิดประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประชาธิปไตยผ่านเพลงน้อยได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งครูผู้สอนช่วยควบคุมดูแล ให้คำแนะนำอย่างเหมาะสมในกิจกรรมการเรียนรู้ ถือว่าเป็นการใช้เพลงน้อยเป็นเครื่องมือในการบูรณาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ปรัชญาหรืออากัปกิริยา ได้เรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีม ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปเนื้อหาที่เรียน ได้ร่วมกันผลิตชิ้นงานออกมานำเสนอได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็นตามหัวข้อของแต่ละกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เมื่อผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอ

การสรุปบทเรียนผ่านเพลงน้อยในแนวทางการคิดสร้างสรรค์หน้าชั้นเรียนแล้ว ผู้เรียนคนอื่นๆ ในชั้นเรียนก็จะได้รับรู้เรื่องประชาธิปไตยในแต่ละประเด็นร่วมกัน กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสนุกสนานไม่น่าเบื่อ และที่สำคัญคือผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ระดมความคิดเพื่อช่วยกันสร้างชิ้นงานผ่านเพลงน้อยได้อย่างสร้างสรรค์ เป็นการเรียนรู้หลักการประชาธิปไตยผ่านกระบวนการนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องอาศัยกลุ่มคนในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดกับส่วนรวม สอดคล้องกับ พิทยา โพธิ์ทอง (2549, น. 62) ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียน เรื่องมาสร้างโลกสีเขียวกันเถอะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้เกมและเพลงประกอบการสอน ที่กล่าวว่า การใช้เกมและเพลงประกอบการสอนเป็นรูปแบบการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้โอกาสผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งนักเรียนในวัยนี้มีความพร้อมทางด้านสติปัญญาอยู่แล้ว เมื่อได้รับการกระตุ้นในสิ่งที่ชอบและพอใจ ก็สามารถตอบสนองได้เป็นอย่างดี กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ก็มีผลช่วยเหลือส่งเสริมความคิดของผู้เรียนให้เกิดมากขึ้น และผู้เรียนรู้สึกว่าได้ทำอะไรใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำ ทำทลายความสามารถ และครูมีส่วนช่วยกระตุ้นอยู่เสมอว่านักเรียนทำได้ไม่ยาก จึงช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องสาระและหลักการของประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความคงทนถาวรของความรู้ ตกตะกอนทางความรู้ ที่จะติดตัวผู้เรียนไปได้อย่างยาวนาน และสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2562, น. 282) รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (CIPPA Model) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้

โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เน้นการมีส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้นมีใจจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ระหว่างกัน ผู้เรียนรู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้กระบวนการคู่กับการปฏิบัติ และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ (1) หลักการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) (2) หลักกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Interaction) (3) หลักความพร้อมในการเรียนรู้ (Participation) (4) หลักการการเรียนรู้กระบวนการ และสร้างผลงาน (Process and Product) และ (5) หลักการถ่ายโอนการเรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ (Application) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางให้มีคุณภาพมากที่สุด

ซึ่งผลการประเมินผู้เรียนด้วยแบบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องประชาธิปไตยของผู้เรียน แบ่งตามเกณฑ์ การประเมิน 3 ด้านคือ การประเมินด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) และด้านเจตคติหรือคุณลักษณะ (Attitude) ดังนี้

1. ด้านความรู้ (K) เพลงช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ ไม่เครียดและสนุกสนาน ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาได้ดีขึ้น เนื่องจากจังหวะ และ ฉันทลักษณ์ของเพลงฉ่อย เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียน สามารถตกตะกอนทางความรู้แล้วนำมาสรุปเป็นเพลง เพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศรีบังอร จุ้ยศิริ (2550, น. 68) เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจ ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เพลงประกอบการสอนกับ การสอนแบบปกติ ที่พบว่า การสอนโดยใช้เพลงประกอบ

การสอนนั้นส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ เนื่องจาก การเรียนโดยใช้เพลงประกอบการสอนนั้น บรรยากาศ ในการเรียนเป็นกันเอง สนุกสนานนักเรียนมีความสุข ผ่อนคลายอารมณ์ ไม่เครียดต่อการคิด และการจดจำ เนื้อหา กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด และให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมกลุ่ม เกิดทักษะกระบวนการกลุ่ม นักเรียนกระตือรือร้น และสนใจที่จะเข้าเรียนและมี ทักษะที่ดี ต่อการเรียนวิชาภาษาไทย นักเรียนเป็น ศูนย์กลางในการเรียน ครูเป็นที่ปรึกษา ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะโดยใช้หลักจิตวิทยาในเรื่องการเสริมแรงทาง บวกเป็นตัวกระตุ้น ด้วยการกล่าวชมเชยและให้รางวัล ดังนั้นจึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ด้วย

ในบทเพลงฉ่อยจะมีบังคับสัมผัสระหว่างวรรคของ เพลงทำช่วยจดจำเนื้อหาสาระที่แต่งผ่านเพลงได้ หรือใน แต่ละวรรคของเพลงจะช่วยอธิบายความหมายโดยสรุป ของการบรรยายที่เยาะๆ ได้ ตัวอย่างจากส่วนหนึ่งของ บทเพลงฉ่อยเรื่อง “กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น” ที่ผู้เรียนแต่งขึ้นเพื่อสรุปเนื้อหาและนำเสนอหน้าชั้นเรียน ดังนี้

“.....เรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ
พวกคุณคงจะเข้าใจ
สิทธิมีหลายมาตรา
พวกเรามาทำความเข้าใจ
ประเทศไทยเป็นหนึ่งเดียว
ใครจะมาเบียดแบ่งแยกไม่ได้
ประชาธิปไตยของไทยนั้น
พวกท่านจงร่วมใจ
มีกษัตริย์ทรงเป็นประมุข
อยู่อย่างเป็นสุขและปลอดภัย
มีสิทธิ เสรี ในร่างกาย
ใครจะทำร้ายกันก็ไม่ได้

มีเสรีภาพนับถือศาสนา
พุทธ คริสต์ หรือว่า อิสลาม พราหมณ์ก็ได้
รัฐธรรมนูญมีบทกำหนด
กำหนดหน้าที่ชาวไทย
ทำตามกันเกิดพี่น้อง
เพื่อนพ้องคนไทย.....”

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเพลงฉ่อยเรื่อง
กฎหมายรัฐธรรมนูญเบื้องต้น สามารถอธิบาย
ความหมาย หลักการ เนื้อหาสาระ ของเรื่องกฎหมาย
รัฐธรรมนูญเบื้องต้นที่มีเนื้อหาเยาะให้ดูกระซิบและ
เข้าใจง่ายขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ
ของประชาธิปไตยได้อย่างมาก ถือเป็นการบูรณาการ
อย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องนั้นๆ
เป็นอย่างดี

2. ด้านทักษะ (P) กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิง
สร้างสรรค์นี้ช่วยให้นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นใน
การเรียนรู้ จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ตนเองทำ ทุกคนในกลุ่ม
ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
มีส่วนร่วมในการทำงาน ผลผลิตชิ้นงาน บรรยายภาคในห้อง
ผ่อนคลายเพราะครูไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะหรือ
ศูนย์กลางการเรียนรู้ แต่เป็นผู้ให้คำแนะนำในแนวทาง
ที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิดสามารถ
นำเนื้อหาที่เรียนไปแต่งเป็นเพลงได้ นักเรียนสามารถ
นำเสนอโดยร้องเป็นจังหวะทำนองได้ และเพลงฉ่อย
ก็ช่วยให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาสาระได้ดี ดูได้จาก
ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านเพลงฉ่อยของ
ผู้เรียน ตัวอย่างจากส่วนหนึ่งของเพลงฉ่อยเรื่อง
“การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย”
ที่ผู้เรียนแต่งขึ้นเพื่อสรุปเนื้อหาและนำเสนอหน้าชั้นเรียน
ดังนี้

“...เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครอง
จะคอยปกป้องพี่น้องชาวไทย (1)

ประชาชนก็จะมีสิทธิ
ช่วยกันคิดออกเสียงได้ (2)
รัฐบาลก็คอยดู
ไม่มีสิทธิลบล้างละเมิดใคร (3)
ศึกษาฟรี 12 ปี
เป็นเรื่องที่ดีเงินไม่ต้องจ่าย (4)
ถือกฎหมายเป็นมาตรฐาน
ดำเนินการกับทุกคนได้ (5)
จนเคารพสิทธิไว้ให้มัน
แล้วพวกเรานั้นจะสุขใจ.....” (6)

สามารถอธิบายได้ว่า สัมผัสของกลอนบทที่ 1
วรรคหน้าคือคำว่า “ครอง” จะสัมผัสกับวรรคถัดไปคือ
คำว่า “ปอง” ซึ่งเป็นการสัมผัสกันด้วยตัวสะกด แม่กง
ผสมกับ สระออ นั่นเอง เมื่อวรรคแรกสะกดด้วยสระ
อะไรและตามด้วยตัวกดอะไร วรรคถัดไปก็ใช้หลักการ
เดียวกัน เป็นอย่างนี้ไปทุกบท และเพลงฉ่อยส่วนใหญ่
จะบังคับคำลงกลอนไฉนเป็นคำที่ลงเสียง ไอ่ ออ อัย อาย
จากตัวอย่างคือคำว่า “ไทย” “ได้” “ใคร” “จ่าย” “ได้”
“ใจ” ลงท้ายแบบนี้จนจบเพลง จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่าง
ข้างต้นนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาประชาธิปไตยจาก
ที่ได้เรียนมาจนตกตะกอนความรู้และนำมาแต่งเพลงฉ่อย
สามารถบูรณาการออกมาผ่านเพลงได้อย่างเป็นรูปธรรม
และสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2562,
น. 96) ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการ
สร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) เป็นการสร้าง
พลังความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยสร้างสรรค์ชิ้นงาน
โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้
ความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ความรู้ที่ผู้เรียน
สร้างขึ้นมาจะมีความหมายต่อตัวผู้เรียน จะอยู่คงทน
ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่น
เข้าใจความคิดของตนได้ตินอกจากนั้นความรู้ที่สร้างขึ้น
เองนี้จะเป็นฐานให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และนำไป
สร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไม่สิ้นสุด เป็นแนวคิดที่สอดคล้อง
กับแนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จะปลูกฝัง

วัฒนธรรมการสร้างในตัวเด็กไทยให้รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตัวเอง สามารถแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560, น. 2) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะศักดิ์ สนิททรัพย์ (2530, น. 55) เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอนที่กล่าวว่า นักเรียนทุกคนให้ความร่วมมือกันแสดงความคิดเห็น ช่วยกันคิดช่วยกันทำงานซึ่งเป็นกระบวนการกลุ่ม ครูคอยชี้แนะ ให้คำแนะนำ และอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนสนใจก็คือ การนำเนื้อหาวิชาในบางส่วนไปแต่งเป็นเพลงใส่ทำนอง และได้ฝึกการร้องเพลงร่วมกันทำให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาภาษาไทยมากขึ้น

3. ด้านคุณลักษณะ (A) จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น นักเรียนทุกคนตั้งใจจดจ่อกับสิ่งที่ผู้สอนนำเสนอ เมื่อถามคำถามก็มีการยกมือเพื่อขอตอบคำถาม ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความตื่นตัวเป็นอย่างมาก มีความสนุกสนานในการเรียนเนื่องจากมีเพลงฉ่อยมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการกับเรื่องประชาธิปไตย อีกทั้งนักเรียนยังมีความภูมิใจในชิ้นงานของตนที่ได้นำเสนอเพราะนักเรียนและเพื่อในกลุ่มช่วยกันแต่งและสร้างขึ้นมาด้วยความสามารถของพวกเขาเอง สอดคล้องกับ พิทยา โพธิ์ทอง (2549, น. 63) ที่กล่าวว่า เมื่อนำวิธีการสอนโดยใช้เกมและเพลงประกอบการสอนมาใช้กับนักเรียนแล้ว เสียงเพลงจะกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีใจจดจ่อในเรื่องที่เรียน นักเรียนมีความสุขกับการได้ฝึกทักษะโดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้เสียงเพลง ผู้เรียนกล้าแสดงออก มีไหวพริบ และในขณะเดียวกันการได้ฝึกแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในบรรยากาศที่น่าเรียนแล้ว นักเรียนได้แสดงออกอย่างพึงพอใจเกิดความสนุกสนาน และการสรุปบทเรียนด้วยทำนองเพลงที่นักเรียนรู้จักก็สร้างความตื่นตันทื่นเต้นน่าสนใจได้

เป็นอย่างดี และนอกเหนือจากความสนุกสนานที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นั้น สิ่งที่สำคัญที่เป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับในครั้งนี้คือ ผู้เรียนจะเป็นผู้มีคุณลักษณะเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยติดตัวไปด้วย เพราะการใช้เพลงฉ่อยมาเป็นเครื่องมือในการบูรณาการกับเรื่องประชาธิปไตยนั้นถือเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่มที่ต้องช่วยกันแต่งเพลงเพื่อนำเสนอ ทั้งแสดงความคิดเห็น ระดมความคิด ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย การใช้คำ การสอดแทรกเรื่องราวที่เป็นตัวอย่าง หรือมุขตลกขบขัน เพื่อการสร้างผลงานหรือองค์ความรู้ในรูปแบบของกลุ่มตนผ่านเพลงฉ่อยอย่างเป็นรูปธรรมและสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ข้อหนึ่งของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมก็คือ “คิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม” นั่นเอง (วิจารณ์ พานิช, 2555, น. 28) เพลงฉ่อยก็คือ Content ที่จะสื่อสารข้อมูลหรือประสบการณ์ไปยังผู้ฟังได้อย่างน่าสนใจและเข้าใจถึงเนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย ซึ่งผู้เรียนก็จะได้เรียนรู้หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของระบอบการปกครองประชาธิปไตย สอดคล้องกับทิพย์พาพร ตันติสุนทร (2554, น. 49) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้นั้นต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังค่านิยมผ่านการฝึกฝนปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ และผ่านกรอบการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มีสาระสำคัญคือ พลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสากลจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษา และความสามารถที่จะมองเห็นและเข้าใจในสังคมของตนและสังคมโลก มีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (ทิพย์พาพร

ตันติสุนทร, 2554, น. 13) การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ เพราะการศึกษาสามารถสร้างเสริมลักษณะนิสัย คุณลักษณะของพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย ผ่านการจัดการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (ภาสุมดา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช, 2560, น. 6)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ควรวางแผนก่อนการทำกิจกรรมเสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของเวลาในการจัดกิจกรรม จัดวางให้เหมาะสมไม่มากเกินไปหรือไม่น้อยเกินไป

1.2. ควรนำขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์นี้ไปสอนในเรื่องประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย และสนใจเรียนเพิ่มมากขึ้น

1.3. ควรคัดเลือกเนื้อหาประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน เน้นเลือกเหตุการณ์ปัจจุบันที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนมาเป็นกรณีศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1. ควรสร้างและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนของนักเรียน จะช่วยปลูกฝังความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตยได้

2.2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสอนให้นักเรียนเป็นผู้มีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์บนพื้นฐานพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยสากล

2.3. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยที่เน้นการลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่ พบปะผู้คนในชุมชน ให้ได้สัมผัสถึงปัญหาต่างๆ ในพื้นที่แวดล้อมใกล้ตัว

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). *องค์ความรู้และการสอนสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.ณิ จำปาทอง. (2560). สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา*, 10(2), 121.
- ทิพย์พพร ตันติสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- ทศนา แหมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ ปฏิทัศน์. (2562). *การคิดเชิงระบบและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะศักดิ์ สิมทรัพย์. (2530). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน*. (ปริญาญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การสอนมัธยม)) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ.
- พิทยา โพธิ์ทอง. (2549). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจทางการเรียน เรื่องมาสร้างโลกสีเขียวกันเถอะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน*. (สารนิพนธ์ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). *การศึกษาไทย 4.0 : ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาสตา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้กิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(3), 975.
- ไยอนงค์ ทิมสุวรรณ. (2558, กรกฎาคม). *ประชาธิปไตยกับบทบาทสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีไทย* (เอกสารในการฝึกอบรมหลักสูตรหลักนิตติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

- รณชัย โตสมภาค. (2560). *ประชาธิปไตย*. สืบค้นจาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%9B%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A2>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ และวรวรรณ นิมิตรพงษ์กุล. (2562). *สอนสร้างสรรค์ เรียนสนุกยุค 4.0+*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศรีบงอร จุ้ยศิริ. (2550). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชา ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เพลง ประกอบการสอนกับการสอนแบบปกติ*. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสารนิพนธ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการมัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ศรีอัมพร ประทุมรัตน์. (2549). *เพลงพื้นบ้านกับการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ศรีเมืองการพิมพ์.
- สังเวียน สฤณีกุล. (2525). *พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษ 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). *คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียนตามนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2546). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- _____. (2550). *การสอนระดับประถมศึกษา 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สิริวรรณ ศรีพล. (2560). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้โมเดลในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 10(1), 75.*
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). *ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควรรณศิลป์.
- เอนก นาวิกมูล. (2550). *เพลงนอกศตวรรษ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, L., et al. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing : A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
- Bloom, B. (1994). Reflection on the Development and Use of the Taxonomy. In Anderson, L. Sosniak, L (Eds.), *Bloom's Taxonomy : A Forty-Year Retrospective* (pp. 1-8). Chicago: The National Society for the Study of Education.

- Bloom, B., Engelhart, M., Furst, E., Hill, W., & Krathwohl, D. (Eds.) (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals, Handbook I : Cognitive Domain*. New York: David McKay.
- Krathwohl, D. R. (2002). A Revision of Bloom's Taxonomy : An Overview. *Theory into Practice*, 41(4), 212-218.